

הצעה לשיפור תנאי העסקתם של המרצים-ללא-מינוי / פרופ' בועז סנג'רו

לאחרונה, באספות המרצים שהתקיימו במכללה האקדמית ספיר במהלך שביתתם המוצדקת של המרצים-במינוי במכללות-המתוקצבות-בקמצנות, נחשפתי לעומק מצוקתם של המרצים-ללא-מינוי. כידוע, כל המוסדות להשכלה גבוהה נוהגים להעסיק כמות מוגבלת של מרצים-במינוי, שאיננה מספיקה לקיום תכנית הלימודים, והם מתבססים על העסקה נרחבת של מרצים-ללא-מינוי. העסקה זו חוסכת למוסדות (או לאוצר) הרבה כסף, אך פוגעת פגיעה קשה ולא מוצדקת במרצים-ללא-מינוי, הן בתנאים, הן בביטחון התעסוקתי והן בתחושה.

הצעתי היא שהמרצים-ללא-מינוי יתאחדו ויחליטו שבשנת הלימודים הקרובה תש"פ הם אינם מוכנים ללמד בתנאים המחפירים של מרצים-ללא-מינוי, המקבלים שכר נמוך וחלקם מפוטרים בכל קיץ מחדש כך שאין להם פרנסה משך ארבעה חודשים בשנה. הם אינם צריכים להכריז על עיצומים ולשבות: מכיוון שהעסקתם היא רק לשנה הנוכחית, עליהם רק לסרב לחתום על החוזה הנחות של מרצה-ללא-מינוי. מכיוון שהמוסדות להשכלה גבוהה לא יוכלו לקיים את תכניות הלימודים בהתבסס רק על שעות ההוראה של המרצים-במינוי, הם יאלצו להעסיק במינוי חלק ניכר מהמועסקים כיום כמרצים-ללא-מינוי.

לכאורה, תכנית זו עשויה להיות מסוכלת באופן הבא: כל מוסד יציע למרצים-במינוי ממוסדות אחרים ללמד אצלו שעות נוספות במעמד של "מרצים-מן-החוץ". כאן תיכנס לפעולה הסולידאריות שלנו המרצים-במינוי עם חברינו המרצים-ללא-מינוי, שאינם נופלים מאתנו, אך איתרע מזלם ולא נמצא להם תקן. אני קורא לכל המרצים-במינוי להתחייב כמוני שאם המרצים-ללא-מינוי יתאחדו ויסרבו ללמד ללא מינוי, אנו לא נלמד במקומם. נסתפק במשרה הרגילה ולא נוסיף עליה מן הגורן ומן היקב. גם מרצים-במינוי המועסקים רק בחצי משרה יתחייבו שלא ללמד מעבר לה כמרצים-מן-החוץ ללא מינוי. כך גם ישפרו את סיכוייהם לקבל תקן מלא במקום מחצית התקן. בסופו של התהליך אני צופה שכמעט כולם יועסקו כפי שצריך – במינוי; ויתבטל המעמד של מרצים-ללא-מינוי, המאפשר ניצול מחפיר של חולשתם של חלק מהמרצים.

לפנינו וריאציה על דילמת האסיר המפורסמת. כל מרצה שמציעים לו להשתכר מעט כמרצה-מן-החוץ, עשוי לחשוב שעדיף לו להסכים ולהשתכר מעט יותר. אך אם נתאחד ונפסיק לשתף פעולה עם אופן העסקה מחפיר ולא מוסרי, הכולל בתוכו פיטורים מדי שנה בשנה לאורך שנים, ניתן יהיה לפרוץ את מעגל הקסמים, לבטל גם את הדילמה וגם את מעמד ה"אסירים", ובסופו של דבר גם לשפר את מערכת ההשכלה הגבוהה.

לפני סיום אציין שאני מודע לכך שיייתכן שהצעתי איננה משוכללת דיה ואיננה מתייחסת לסוגי העסקה מגוונים שאת חלקם אינני מכיר. הצעתי נועדה לבעלי התואר דוקטור; איננה

מבחינה (וראוי שלא להבחין) בין מרצים באוניברסיטאות לבין מרצים במכללות-מתוקצבות-
בקמצנות או לא מתוקצבות; ואם היא מצריכה שיפורים – אדרבא, אשמח אם אחרים
ישכללוה.

מי מתחייב כמוני להתייצב לימין המרצים-ללא-מינוי?

בהצלחה!

פרופ' (מן המניין) בועז סנג'רו

המכללה האקדמית ספיר;

והמרכז האקדמי למשפט ולעסקים.